

ВИСНОВОК

наукового керівника
щодо дисертації Чатченка Тараса Юрійовича
на тему: «Зайнятість та доходи в умовах формування інформаційно-мережевої економіки»
на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 «ЕКОНОМІКА»

1. Характеристика особистості здобувача.

Чатченко Тарас Юрійович навчався на економічному факультеті Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна за спеціальністю 051 Економіка, який закінчив та отримав диплом. У 2022 році вступив за конкурсом до аспірантури економічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Навчається на ОНП за галузю знань 05 Соціальні та поведінкові науки для здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка.

За час навчання в аспірантурі проявив себе як цілеспрямований, ініціативний та вдумливий аспірант. Має хист до наукової роботи, вирізняється глибиною аналітичного мислення та здатністю до самостійного наукового пошуку.

2. Виконання освітньо-наукової програми.

Аспірантом *Чатченко Т. Ю.* повністю виконано індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна за спеціальністю 051 Економіка, який включав цикл загальної підготовки 22 кредити, цикл фахової підготовки 23 кредити (5 кредитів – нормативні компоненти, 12 кредитів – вибіркові компоненти, 6 кредитів – педагогічна практика), за дисциплінами:

Філософські засади та методологія наукових досліджень 5 кредитів (150 годин)

Іноземна мова для аспірантів 10 кредитів (300 годин)

Підготовка наукових публікацій та презентація результатів досліджень
4 кредити (120 годин)

Інтелектуальні системи аналізу даних 3 кредити (90 годин)

Сучасна теоретична економіка 3 кредити (90 годин)

Методологія дослідження та практика вимірювання економічних процесів 3 кредити (90 годин)

Соціальна відповідальність 3 кредити (90 годин)

Статистичне моделювання та прогнозування 3 кредити (90 годин)

Теорія ігор та її застосування в економічному аналізі 3 кредити (90 годин)

Економіко-статистичні методи дослідження кон'юнктури ринку 3 кредити (90 годин)

Педагогічна практика 6 кредитів (180 годин),

що повністю відповідає Національній рамці кваліфікацій та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261. із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 283 від 03.04.2019, № 283 від 03.04.2019, № 502 від 19.05.2023, № 507 від 03.05.2024 та галузевому стандарту вищої освіти зі спеціальності 051 Економіка для третього (освітнього-наукового) рівня вищої освіти, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України від 10.05.2022 р. № 424.

Аспірантом *Чатченко Т. Ю.* здобуто глибинні знання зі спеціальності 051 Економіка (45 кредитів ЄКТС): набуто практичних навиків, сформована інтегральна компетентність: здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері економіки, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Проявив себе наполегливим, відповідальним науковцем, своєчасно виконував всі розділи індивідуального навчального плану, відвідував лекції та семінарські заняття, які проводили науково-педагогічні працівники факультету.

Аспірант *Чатченко Т. Ю.* оволодів загальнонауковими компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду.

Під час виконання освітньо-наукової програми аспірантури аспірант *Чатченко Т. Ю.* набув універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять.

Чатченко Т. Ю. здобув мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності.

Аспірантом *Чатченко Т. Ю.* здобуто необхідні теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності. *Чатченко Т. Ю.* оволодів методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провів власне наукове дослідження, результати якого мають новизну, теоретичне та практичне значення.

3. Виконання індивідуального плану наукової роботи (наукова складова освітньо-наукової програми).

Індивідуальний план наукової роботи аспіранта *Чатченко Т. Ю.* було затверджено рішенням вченої ради економічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна *дата* (протокол №). Науковий керівник *Гриценко Андрій Андрійович, доктор економічних наук,*

професор) був затверджений. Термін виконання роботи: 2022–2026 роки.

Аспірант *Чатченко Т. Ю.* своєчасно виконував всі розділи індивідуального плану наукової роботи в установлені терміни. Своєчасність та повнота виконання індивідуального плану аспіранта підтверджена результатами піврічної проміжної, підсумкової (річної) та заключної атестації.

Відповідально ставився до поставлених завдань. Зокрема, своєчасно і в повному обсязі провів усі види досліджень із застосуванням сучасних та інформативних методів дослідження.

4. Актуальність дисертації.

Аспірантом *Чатченко Т. Ю.* сумісно із науковим керівником за результатами аналізу наукової літератури в обсязі 291 джерела визначено актуальність теми, яка полягає в тому, що внаслідок стрімкого розвитку інформаційно-мережевих технологій зайнятість та механізми формування доходів зазнають принципової трансформації у глобальному масштабі. Поширення платформеної зайнятості, алгоритмічного менеджменту та цифрових форм праці породжує нові форми соціально-економічної нерівності, не охоплені традиційними теоретичними концепціями та статистичними інструментами.

В умовах воєнних дій та необхідності відновлення національної економіки України дослідження механізмів справедливого розподілу вигід від цифровізації набуває особливої стратегічної значущості. Недостатність фундаментальних досліджень інституційних та розподільчих аспектів цифрового ринку праці гальмує формування ефективної державної політики зайнятості. На підставі визначеної актуальності було сформульовано мету, завдання та методи дослідження.

5. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Аспірант *Чатченко Т. Ю.* виконав дослідження в межах планової науково-дослідної теми кафедри економічної теорії та економічних методів

управління Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Сучасна господарська система: інформаційно-комунікаційні імперативи посткризового розвитку» (номер державної реєстрації 0121U100453), де особисто автором досліджувалися закономірності трансформації зайнятості та механізми формування доходів в умовах становлення інформаційно-мережевої економіки.

6. Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна.

Аспірантом *Чатченко Т. Ю.*

вперше:

– обґрунтована концепція цифрового відчуження як багатовимірного феномену інформаційно-мережевої економіки, що виявляється у відчуженні працівника від засобів цифрового виробництва, результатів інтелектуальної праці, процесу прийняття рішень через алгоритмічний менеджмент та від власної трудової ідентичності в умовах атомізації зайнятості; наслідком є поглиблення нерівності в доходах і формування нової цифрової периферії на ринку праці;

– виявлено існуючі закономірності структурної трансформації зайнятості, що полягають у поляризації ринку праці з одночасним зростанням частки висококваліфікованих когнітивних і низькооплачуваних сервісних занять при скороченні традиційних середньооплачуваних робочих місць, що супроводжується утворенням «цифрового розриву» між різними віковими, освітніми та географічними групами населення;

удосконалено:

– теоретичний підхід до дослідження зайнятості у цифровій економіці шляхом синтезу неокласичної теорії людського капіталу, інституціональної концепції сегментації ринку праці та політекономічного аналізу цифрового капіталізму, що дозволяє комплексно пояснити механізми формування доходів в умовах нерівного доступу до цифрових компетенцій, мережевих

ефектів і монополізації платформ;

– аналіз диференціації доходів працівників у цифровій економіці через виявлення специфічних механізмів посилення нерівності: мережних ефектів, що забезпечують надприбутки власникам цифрових платформ; алгоритмічного ціноутворення праці, яке знижує переговорну силу найманих працівників; монетизації даних, що створює додаткові джерела вартості, не відображені в офіційній статистиці доходів.

дістало подальшого розвитку:

– розуміння цифрового фетишизму як феномену, за якого технологічні інструменти та алгоритми набувають видимості автономних суб'єктів економічних рішень, приховуючи справжні відносини експлуатації та привласнення вартості, що впливає на формування доходів через легітимізацію нерівного розподілу на користь власників технологічної інфраструктури;

– уявлення про регіональні особливості розвитку зайнятості через виявлення асиметрій між центрами цифрової концентрації та периферійними територіями, де складаються різні моделі адаптації – від інтеграції у глобальні ланцюги вартості до поглиблення маргіналізації.

7. Нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження Чатченко Т. Ю. полягає в тому, що вони поглиблюють наукові уявлення стосовно механізмів трансформації зайнятості та формування доходів в умовах становлення інформаційно-мережевої економіки, спрямованих на обґрунтування стратегічних напрямів державної політики щодо справедливого розподілу вигід від цифровізації. Результати дисертації мають прикладне значення для Міністерства економіки та Міністерства цифрової трансформації України – при розробці стратегічних документів

щодо цифрового ринку праці; Міністерства соціальної політики – при підготовці законодавчих ініціатив щодо модернізації трудового законодавства та системи соціального страхування для нових форм зайнятості; Державної служби статистики – для модернізації системи показників зайнятості та доходів; регіональних органів влади – для обґрунтування програм розвитку регіональних ринків праці.

8. Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Дисертаційна робота Чатченко Т. Ю. є самостійним науковим дослідженням, яке має високий теоретичний рівень і практичну спрямованість. В результаті дослідження на основі комплексного застосування методів інституціонального аналізу, агентного моделювання та сценарного прогнозування виявлено закономірності трансформації зайнятості та механізмів формування доходів, обґрунтовано необхідні напрями вдосконалення державної регуляторної політики у сфері цифрового ринку праці.

Апробація результатів дисертації.

Матеріали дисертації оприлюднено у виступах на п'яти наукових заходах:

Міжнародній науково-практичній конференції «Scientia» (Чикаго, 2025);

Міжнародній науково-практичній конференції «LOGOS» (Болонья, 2025);

Міжнародній науково-практичній конференції «Теорія модернізації в контексті сучасної світової науки» (Івано-Франківськ, 2025);

Міжнародній науковій інтернет-конференції «Світ наукових досліджень» (2025);

засіданнях кафедри економічної теорії та економічних методів управління Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Повнота опублікування результатів дисертації, кількість наукових публікацій та конкретний особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих зі співавторами та зарахованих за темою дисертації.

За матеріалами дисертації опубліковано 8 наукових праць у фахових виданнях України: 4 статті (з них 2 у співавторстві з науковим керівником та 2 – одноосібні) та 4 тези доповідей у матеріалах міжнародних конференцій.

1. Гриценко А.А., Чатченко Т. Генезис та еволюція поняття «Робота». *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2024. № 6. С. 279-284.

DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-336-44>

URL: <http://heraldes.khmnu.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/1191>

Особистий внесок Чатченко Т.Ю. - виявлення та систематизація сучасних підходів до розкриття поняття “робота” та узагальнення її сутності та характеристик.

Особистий внесок Гриценко А.А. - участь у підборі джерел для написання статті, підготовці огляду цих джерел, складання списку використаних джерел та остаточне редагування тексту.

2. Chatchenko T., Gritsenko A. Flexibility as an essential form of labour market in digital economy. *Економіка і суспільство*. 2025. №74.

DOI: [10.32782/2524-0072/2025-74-144](https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-144).

URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/index>

Особистий внесок Чатченко Т.Ю. полягає в аналізі цифровізації, як фактору змін на ринку праці. Запронована класифікація видів гнучкості, що формують сучасні трудові відносини. Сформульовані практичні рекомендації для державних органів роботодавців і освітян щодо розвитку цифрових компетентностей.

Особистий внесок Гриценко А.А. - участь у підборі джерел для написання статті, підготовці огляду цих джерел, складання списку використаних джерел та остаточне редагування тексту.

3. Чатченко Т.Ю. Формування доходів в умовах переходу до інформаційно мережевої економіки. *Грааль науки*. 2025. № 59. С. 378-385.

DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.12.12.2025.040>

URL: <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/article/view/3386>

4. Чатченко Т.Ю. Цифровий фетишизм як механізм легітимації нерівності: трансформація зайнятості та диференціація доходів в інформаційно-мережевій економіці. *Грааль науки*. 2026. № 68. С. 151-158.

DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.12.12.2025.040>

URL: <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/issue/view/15.05.2026/56>

Тези доповідей на міжнародних наукових конференціях:

1. Чатченко Т.Ю. Стратегічні напрями державної політики щодо зайнятості в інформаційно-мережевій економіці. Міжнародна наукова інтернет конференція. Світ наукових досліджень. Вип. 47. URL: <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/6615/>.

2. Чатченко Т. Ю. Цифровий фетишизм та його вплив на формування доходів. *Ricerche scientifiche e metodi della loro realizzazione: esperienza mondiale e realtà domestiche: Raccolta di articoli scientifici «ΛΟΓΟΣ» con gli atti della VIII Conferenza scientifica e pratica internazionale, Bologna, 19 dicembre, 2025. Bologna-Vinnytsia: Associazione Italiana di Storia Urbana & UKRLOGOS Group LLC, 2025. P. 20-24. URL: <https://archive.logos-science.com/index.php/conference-proceedings/issue/view/43/43>*

3. Чатченко Т. Ю. Регіональні особливості формування зайнятості в інформаційно-мережевій економіці. Теорія модернізації в контексті сучасної світової науки: збірник наукових праць з матеріалами V I Міжнародної

наукової конференції, м. Івано-Франківськ, 19 грудня, 2025. Міжнародний центр наукових досліджень. — Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2025. С. 34-38.

URL:<https://archives.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/issue/view/19.12.2025/74>

4. Чатченко Т. Ю. Диференціація доходів працівників у цифровій економіці. Sectoral research XXI: characteristics and features: Collection of Scientific Papers «SCIENTIA» with Proceedings of the XI International Scientific and Theoretical Conference, December 19, 2025. Chicago, USA: International Center of Scientific Research. С. 33-36. URL: <https://surl.lu/ckscaa>

Особистий внесок здобувача в одержання наукових результатів, що виносяться на захист.

Результати виконаного наукового дослідження трансформації зайнятості та механізмів формування доходів в умовах інформаційно-мережевої економіки вирішують важливе наукове завдання щодо обґрунтування напрямів вдосконалення державної регуляторної політики з метою забезпечення справедливого розподілу вигід від цифровізації та перетворення цифрового ринку праці на драйвер сталого розвитку національної економіки.

Спеціальність, якій відповідає дисертація: дисертація повністю відповідає паспорту спеціальності 051 Економіка.

9. Єдність змісту роботи, оцінка мови та стилю дисертації.

Матеріали дисертації викладено послідовно, логічно з дотриманням наукового стилю.

10. Відповідність дисертації вимогам п.6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12.01.2022 №44 зі змінами та Вимогам до оформлення

дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.

11. Загальний висновок.

Індивідуальний навчальний план та індивідуальний план наукової роботи Чатченка Т. Ю. виконаний у повному обсязі. Наукові результати аспіранта заслуговують позитивної оцінки.

Рекомендовано подати дисертаційну роботу Чатченко Тараса Юрійовича на тему «Зайнятість та доходи в умовах формування інформаційно-мережевої економіки» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка для розгляду на фаховому семінарі для проведення попередньої експертизи та надання висновку про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

Науковий керівник:

д.е.н., професор кафедри економічної теорії
та економічних методів управління
економічного факультету
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна

 Андрій ГРИЩЕНКО